

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ КЮСТЕНДИЛ ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление в регионален аспект по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

За 2020 г. в област Кюстендил размерът на средномесечната линия на бедност на едно лице от домакинство е 441.34 лв., като под прага на линията на бедност е живяло 24.8% от населението на областта или около 29.0 хил. лица (табл. 1).

1. Основни индикатори за бедност

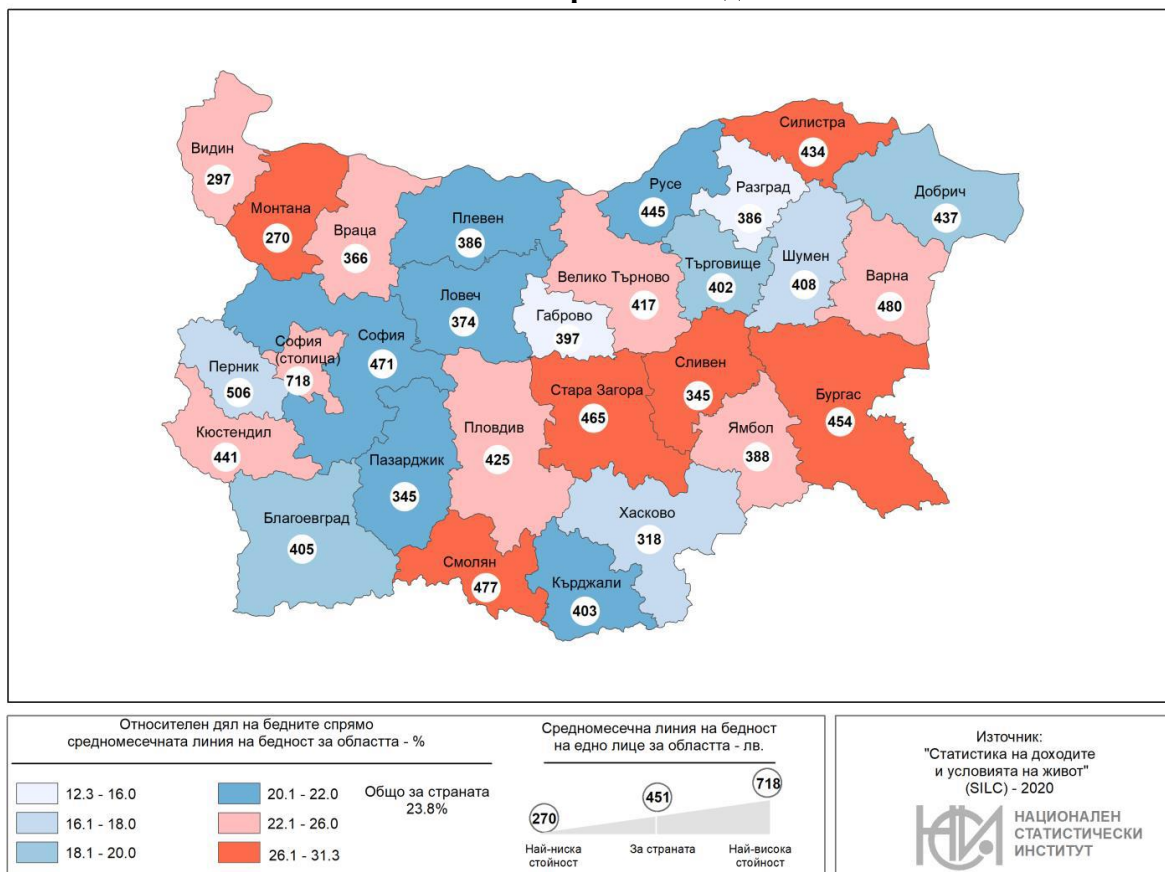
Област Кюстендил	2016	2017	2018	2019	2020
Линия на бедност - средномесечен размер - левове	314.8	345.58	329.08	391.42	441.34
Брой лица под линията на бедност - хиляди	23.1	21.4	17.8	34.5	29.0
Относителен дял на бедните - % от населението	18.3	17.3	14.7	28.8	24.8
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	50.2	46.9	44.0	49.1	47.8
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	23.3	27.8	22.2	32.6	30.6
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20) ¹	4.2	4.7	4.8	(6.8)	5.7
Коефициент на Джини ²	26.5	28.9	29.6	30.8	31.8

За сравнение, общо за страната линията на бедност е 451.00 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност е 23.8% от населението на България.

¹ () - поради малкия обем на извадката стойностите, оградени в скоби, не са достатъчно точни.

² Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

**Фиг. 1. Средномесечна линия на бедност на едно лице от домакинство
по области през 2020 година**

През 2020 г. област Кюстендил се нарежда на 9 място в страната по размер на линията на бедност. През 2020 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Монтана и Видин - съответно 270 и 297 лв., а най-високата - в област София (столица) (718 лв.), следвана от областите Перник (506 лв.) и Варна (480 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Сливен - 31.3%, Монтана - 29.4%, Силистра - 29.1%, и Бургас - 29.0%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Габрово - 12.3%, Разград - 12.6%, и Шумен - 16.4%.

В сравнение с предходната година през 2020 г. размерът на линията на бедност за област Кюстендил се увеличава с 12.8%, а относителният дял на бедното население намалява с 4.0 процентни пункта.

През 2020 г. в област Кюстендил относителният дял на бедните мъже спрямо линията на бедност е 19.3%, а на жените - 29.9%. Тя е сред областите в страната с относителен дял на мъжете, живеещи в риск от бедност, по-малък с повече от 5 процентни пункта от този при жените, като Габрово, Смолян, Кърджали, Русе, София, Варна, Плевен, Разград, Шумен, Перник, София (столица), Стара Загора, Търговище и Ямбол. В област Кюстендил разликата в равнището на бедност между мъжете и жените е 10.6 процентни

пункта, при средно 4.1 пункта за страната. В шест области - Силистра, Добрич, Хасково, Пазарджик, Ловеч и Видин, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Област Габрово е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 7.6%, а с най-високо равнище е област Силистра - 33.0%. В област Хасково жените са с най-ниско равнище на бедност - 16.0%, при 30.6% за област Бургас и 32.9% за област Сливен.

В сравнение с 2019 г. делът на бедност при мъжете в област Кюстендил намалява с 6.7 процентни пункта, а при жените - с 1.7 пункта.

Основният фактор, увеличаващ риска за попадане в групата на бедните за преобладаващата част от населението, е тяхната икономическа активност и участието им на пазара на труда.

През 2020 г. делът на бедните сред заетите лица във възрастова група 18 - 64 години е 10.5% за област Кюстендил при средно 9.7% за страната. Спрямо предходната година в областта делът на бедните сред заетите лица намалява с 3.4 процентни пункта. Същевременно рискът от бедност сред работещите мъже е със 7.3 процентни пункта по-нисък от този при жените (табл. 2).

2. Относителен дял на работещите бедни в област Кюстендил (за лица във възрастовата група 18 - 64 години)

	(Проценти)	
	2019	2020
Заети		
Общо	13.9	10.5
Мъже	6.1	6.7
Жени	19.9	14.0
Разпределени по вид заетост		
Пълно работно време	14.5	10.2
Непълно работно време ³	..u	14.8:u

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. За област Кюстендил данните за 2020 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 24.8 до 30.6%, или с 5.8 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 47.8% или с 23.0 процентни пункта.

Поляризацията на населението в област Кюстендил по доход, измерен чрез съотношението на доходите между бедните и богатите слоеве на обществото за 2020 г. показва, че най-бедните 20% от домакинствата в областта имат над пет пъти по-нисък доход от най-богатите 20%. Оценките на бедността в област Кюстендил през 2020 г. в зависимост от типа на домакинството показват, че бедността е концентрирана сред едночленните домакинства с лице на възраст над 65 години, домакинства от едно лице -

³ u - с по-малка стохастична точност, поради недостатъчен брой случаи

жена или мъж. Сред едночленните домакинства рискът от бедност при мъжете (36.0%) е с 27.0 процентни пункта по-нисък отколкото при жените (63.0%). Нарастване на риска от бедност през 2020 г. в сравнение с 2019 г. се наблюдава при домакинствата от едно лице - жена и едночленните домакинства с лице на възраст над 65 години. Относителният дял на бедните е най-нисък в домакинства с двама възрастни под 65 години (4.4%), в домакинства с три и повече възрастни със зависими деца (6.8%) и в домакинства с двама възрастни и едно зависимо дете (9.2%) (табл. 3).

3. Риск от бедност по типове домакинства в област Кюстендил

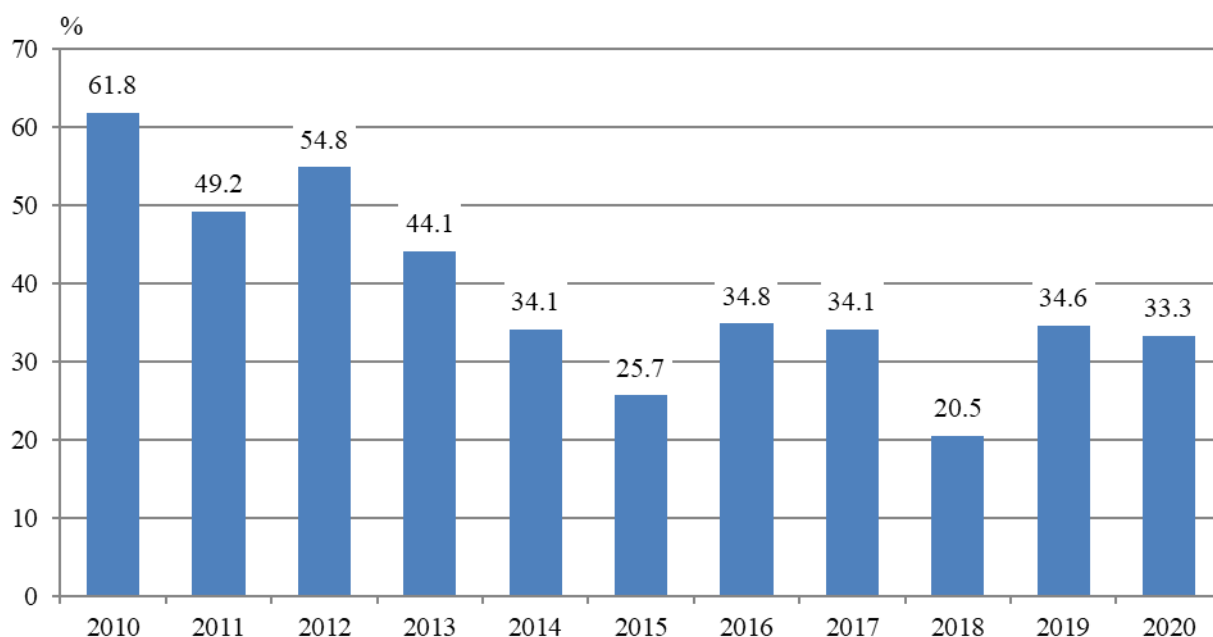
(Проценти)		
	2019	2020
Домакинства без деца		
Общо	25.1	21.6
Едно лице в домакинство на възраст под 65 години	35.4:u	29.2:u
Едно лице в домакинство на възраст над 65 години	54.0	64.2
Едно лице в домакинството - мъж	44.4	36.0
Едно лице в домакинството - жена	50.4	63.0
Двама възрастни под 65 години	16.4	4.4
Домакинства със зависими деца		
Общо	32.4	29.0
Един родител със зависими деца	20.1:u	34.7:u
Двама възрастни с едно зависимо дете	16.5	9.2
Три и повече възрастни със зависими деца	13.9	6.8

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“, от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели за намаляване на бедността и социалното изключване. **Показателят включва** лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че в област Кюстендил през 2020 г. 33.3% (фиг. 2), или 38.9 хил. лица от населението се нуждае от специални грижи за преодоляване на бедността, социалното неравенство и изключването от активна трудова дейност, като тук попадат 29.3% от мъжете и 37.0% от жените в областта. Стойността на показателя намалява с 1.3 процентни пункта спрямо 2019 година. При жените той се запазва в сравнение с мъжете, където намалението е с 2.7 процентни пункта. Средно за страната през 2020 г. 32.1% от населението са били в риск от бедност и социално изключване.

Фиг. 2. Относителен дял на населението в риск от бедност или социално изключване в област Кюстендил по години

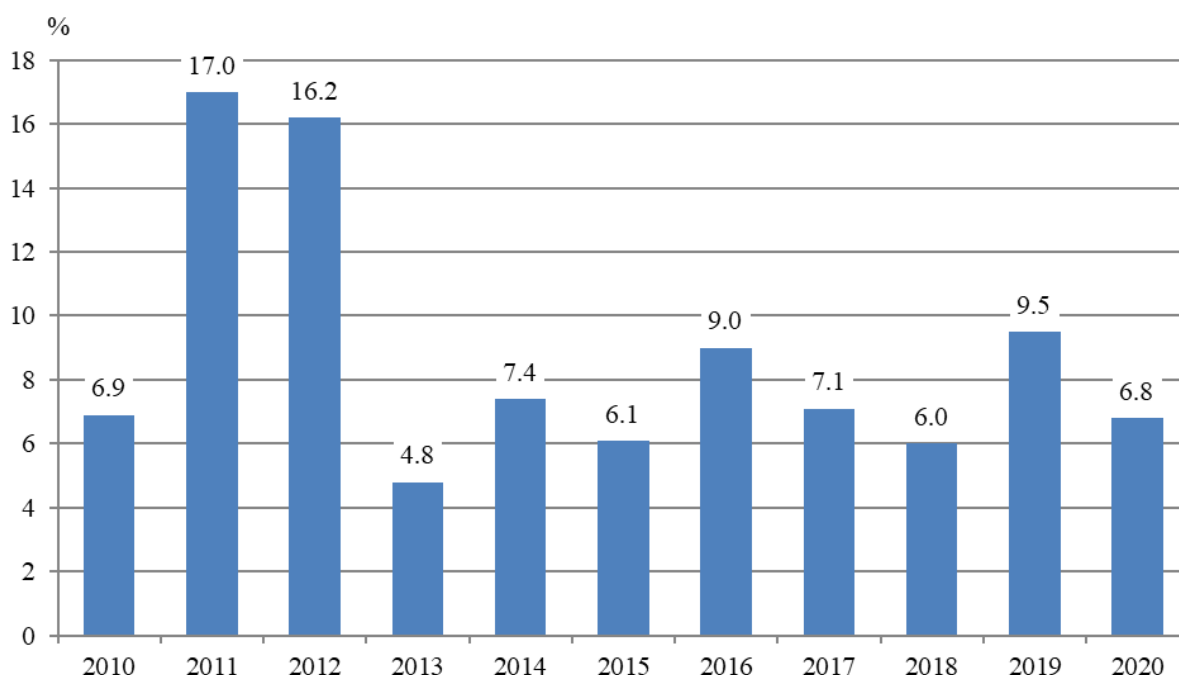
В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги, като например: може ли домакинството да си позволи, ако желае едноседмична почивка извън дома; може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи; може ли домакинството да си позволи консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден; ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства; имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на разходи свързани с жилището.

През 2020 г. в област Кюстендил 9.3% от населението (при средно за страната 19.4%) живее в материални лишения и ограничения (в 4 и повече от 9 показателя), като намалението спрямо предходната година е със 7.6 процентни пункта.

Лица, живеещи в домакинство с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

Следвайки дефиницията, през 2020 г. 4.0 хил. лица на възраст 18 - 59 години в област Кюстендил живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 6.8% от населението. Спрямо 2019 г. относителният им дял намалява с 2.7 процентни пункта (фиг. 3).

Фиг. 3. Относителен дял на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност в област Кюстендил на възраст 18 - 59 навършени години

Деца в риск от бедност и материални лишения

През 2020 г. 6.6% от децата на възраст 0 - 17 години в област Кюстендил са изложени на риск от бедност, или с 3.7 процентни пункта по-малко спрямо 2019 година.

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). През 2020 г. относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя - купуване на нови дрехи или два чифта обувки според сезона; екипировка за игри навън; пресни плодове и зеленчуци веднъж дневно; книги, подходящи за възрастта на децата; почивка извън дома поне една седмица в годината; участие в училищни екскурзии, дейности и тържества, за които се плаща и др.) в областта е 15.1%.

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за 2020 г. включва 9 052 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение)
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни. Ниската икономическа активност за домакинството се отнася до съотношението между броя

месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 59 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява на пълно работно време въз основа на отработените часове.

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки в табл. 4:

4. Оценки на някои основни показатели в област Кюстендил през 2020 година

Индикатори	Проценти	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване		
Общо	33.3	5.9
Мъже	29.3	5.4
Жени	37.0	7.0
0 - 17 години	36.4	14.6
18 - 64 години	27.7	5.8
65+ години	44.2	5.5
Риск от бедност		
Общо	24.8	5.6
Мъже	19.3	4.4
Жени	29.9	7.2
0 - 17 години	33.0	14.7
18 - 64 години	16.8	5.2
65+ години	37.7	5.4
Материални лишения		
Общо	9.3	2.6
Мъже	10.3	3.3
Жени	8.4	2.7
0 - 17 години	3.4	3.4
18 - 64 години	11.1	3.1
65+ години	9.3	3.2
Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност		
Общо 18 - 59 години	6.8	2.1
Мъже 18 - 59 години	12.4	3.9
Жени 18 - 59 години	1.2	1.1
Общо 0 - 59 години	5.2	1.7

Повече информация за индикаторите за бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ - <http://www.nsi.bg/bg/node/8252/> и в информационна система „Инфостат“ на НСИ.